მუნიციპალიტეტის 2026-2029 წლების საშუალოვადიანი პრიორიტეტების დოკუმენტი (პირველადი ვარიანტი)

შესავალი

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარება ძირითადად ეფუძნება ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების პოლიტიკას, თავისუფალი ბაზრის პრინციპებს. მუნიციპალიტეტის მთავარი მიზანია ხელი შეუწყოს პანდემიით დაზარალებული ბიზნესის აღდგენასა და შემდგომ გაფართოებას, აღნიშნულიდან გამომდინარე ყურადღება დაეთმობა ინფრასტრუქტურის სწრაფ განვითარებას, როგორც ეკონომიკური ზრდის მასტიმულირებელ ფაქტორს.

გრძელვადიანი და მაღალი ეკონომიკური ზრდის უზრუნველსაყოფად, ადგილობრივი ხელისუფლება იმუშავებს ეკონომიკის სტრუქტურულ ტრანსფორმაციაზე და ეკონომიკის ფაქტორების, ასევე მუნიციპალურ საკუთრებაში არსებული რესურსების მაქსიმალურ ჩართვაზე ეკონომიკურ აქტივობაში.

ამასთან, აქტიურად გაგრძელდება შესაბამისი მუნიციპალური ინსტიტუტების მუშაობის ხარისხობრივი გაუმჯობესება, რაც ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური პოლიტიკის ეფექტიანად განხორციელებას.

მუნიციპალიტეტის 2026-2029 წლების პრიორიტეტების დოკუმენტს საფუძვლად დაედო საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მოთხოვნათა გათვალისწინებით საქართველოს მთავრობის მიერ საქართველოს პარლამენტში წარდგენილი ქვეყნის ძირითადი მაკროეკონომიკური და ფისკალური პარამეტრების დოკუმენტი და საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის 77-ე მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად საქართველოს ფინანსთა სამინისტროდან მიღებული წერილი 2026 საბიუჯეტო წლის ძირითად საბიუჯეტო პარამეტრების შესახებ.

მუნიციპალიტეტის 2026-2029წლების პრიორიტეტების დოკუმენტის პირველად ვარიანტში ასახულია ზოგადი ინფორმაცია მუნიციპალიტეტის შესახებ, მუნიციპალიტეტის შემოსავლების და ხარჯების აგრეგირებული მაჩვენებელი 2026-2029 წლებისთვის, 2024 წლის და მიმდინარე 2025 წლის 6 თვის ბიუჯეტის შესრულებს მონაცემები და მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები და პროგრამები საშუალოვადიან პერიოდში. დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის კომპეტენციის სფეროში/დარგში/მიმართულებაში გენდერული თანასწორობის ასპექტების გათვალისწინება;

თავი I. ზოგადი ინფორმაცია მუნიციპალიტეტის შესახებ

ისტორია

ცაგერის მუნიციპალიტეტი - ადმინისტრაციულ ტერიტორიული ერთეული რაჭა-ლეჩხუმის და ქვემო სვანეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში. ჩრდილოეთიდან მას ესაზღვრება ლენტეხის მუნიციპალიტეტი, დასვლეთიდან - მარტვილის მუნიციპალიტეტი,

სამხრეთით - წყალტუბოსა და ხონის მუნიციპალიტეტები,აღმოსავლეთით- ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი. მუნიციპალიტეტის ფართობია 755,4 კმ². მუნიციპალიტეტის სიმაღლე ზღვის დონიდან საშუალოდ 540 მ-ია. მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ცენტრია ქ. ცაგერი. ადმინისტრაციული ცენტრის დაშორება დედაქალაქთან 325 კმ-ია.

მუნიციპალიტეტში არ არის რკინიგზა. უახლოეს სარკინიგზო სადგურთან (ქ. წყალტუბო) დაშორება შეადგენს 55კმ-ს, მუნიციპალიტეტს სახელმწიფო საზღვრებთან შეხება არ აქვს.

ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არის 19 ტერიტორიული ერთეული (იხ. დანართი 1.), რომელშიც შედის ქ. ცაგერი და 58 სასოფლო ტიპის დასახლება. ცაგერის მუნიციპალიტეტში შემავალ ყველა დასახლებას აქვს მაღალმთიანი სოფლის სტატუსი.

გეოგრაფია

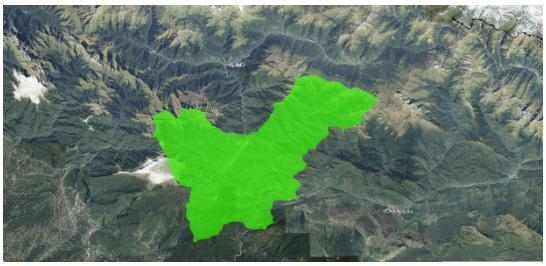

რელიეფურად ცაგერის მუნიციპალიტეტი ძირითადად საშუალო და დაბალი სიმაღლის ქედების, ქვაბულების და ღრმად ჩაჭრილი ვიწრო ხეობების მქონე ტერიტორიას წარმოადგენს. რაიონის უმაღლესი ადგილია ცეკურის მთა (3173მ). მუნიციპალიტეტში გვხვდება კანიონისებური ვიწრობები, მინერალური, წყაროს წყლები და ჩანჩქერები. ცაგერი მრავალფეროვანი ფლორითა და ფაუნით გამოირჩევა. ცაგერის მუნიციპალიტეტში საშუალო მთის კლიმატია. სამხრეთიდან და დასავლეთიდან მთების - ხვამლისა და ასხის მდებარეობა დასავლეთ საქართველოს დანარჩენ ადგილებთან შედარებით განსხვავებულ მიკროკლიმატს განაპირობებს. მუნიციპალიტეტის მთავარი მდინარეებია; ცხენისწყალი და რიონის შუაწელი. მცირეწყლიანი მოკლე შენაკადებით (ჯონოული,ღვირიშის ღელე ,ლაჯანური, კვერეშულა)

ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების სიგრძე შეადგენს 215,5 კილომეტრს.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გადის 2 შიდა სახელმწიფო მნიშვნელობის გზა. (ქუთაისი-ცაგერი- ლენტეხი- აეროპორტი და ქუთაისი -ალპანა - ამბროლაური -მამისონი)

მმართველობის ორგანოები

ცაგერის მუნიციპალიტეტში, ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი, საკანონმდებლო ორგანოს წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის საკრებულო, ხოლო, ისევე როგორც საქართველოს ყველა სხვა მუნიციპალიტეტში

აღმასრულებელი ხელისუფლებას ახორციელებს პირდაპირი წესით არჩეული მერი. მუნიციპალიტეტის მერი აღმასრულებელ ხელისუფლებას ახორციელებს მუნიციპლიტეტის მერიის სტრუქტურული ერთეულების (სამსახურები), მუნიციპალიტეტის მიერ დაფუძნებული არასამეწარმეო, არაკომერციული იურიდიული პირებისა (ააიპ)-ის მეშვეობითა და მუნიციპალური შპს-ების მეშვეობით.

მუნიციპალიტეტი მოიცავს 19 ტერიტორიულ ერთეულს: ქალაქი ცაგერი; თემები: ქვ.ცაგერი, ჩქუმი, აღვი, სპათაგორი, ზუბი, ალპანა ,ლასურიაში, წიფერჩი, ორბელი, ოყურეში, ლუხვანო, ჩხუტელი, ტვიში, ღვირიში, უსახელო, ლაილაში, ნაკურალეში, საირმე.

მოსახლეობა

ცაგერის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ძირითად ნაწილს ეთნიკურად ქართველი მოსახლეობა წარმოადგენს, ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენლები მთლიანი მოსახლეობის 2%-ს წარმოადგენენ მათ შორის არიან: რუსები, უკრაინელები და ებრაელები. გვიან ფეოდალურ ხანაში დასავლეთ საქართველოში ებრაელთან განსახლების პუნქტს წარმოადგენდა სოფელი ლაილაში და ქალაქი ცაგერი. ებრალთა რამდენიმე ოჯახი დღემდე ცხოვრობს ცაგერის ტერიტორიაზე.

2023 წლის სტატისტიკური მონაცემებით 11746 კაცია. მუნიციპალიტეტში 59 დასახლებული პუნქტია: 1 ქალაქი, 58 სოფელი. დიდი სოფლებია ქვ. ცაგერი, ორბელი, ლასურიაში,

მუნიციპალიტეტში 11746 მოსახლიდან 5889 ქალბატონია, ხოლო 5857 მამაკაცი. მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებულია 388 0დან -6 მდე წლამდე ბავშვი, 838 6-დან 18 წლამდე მოზარდი, 28 მრავალშვილიანი ოჯახი, 3492 პენსიონერი, ცაგერის მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებული შშმ პირის სტატუსის საფუძვლით სახელმწიფო გასაცემლის, კერძოდ „სოციალური პაკეტის“ მიმღებ პირთა რაოდენობა შეადგენს 442-ს, მათშორის 22, 18 წელს ქვემოთ მყოფი პირია. 2023 წლის მონაცემებით მუნიციპალიტეტში „სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში“ რეგისტრირებულია 1900-მდე ოჯახი (4000 პირი),მაღალმთიან დასახლებაში მცხოვრების სტატუსი გააჩნია მუნიციპალიტეტის მთელ მოსახლეობას.

ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მრავლად აღინიშნება ანტიკური პერიოდის ნასახლარები და არქეოლოგიური მასალები რაც მიუთითებს იმაზე რომ ეს ტერიტორია ოდითგანვე მჭიდროდ იყო დასახლებული. რევოლუციამდე დღევანდელი ცაგერის მუნიციპალიტეტი შედიოდა ლეჩხუმის მაზრის შემადგენლობაში ლენტეხის მუნიციპალიტეტთან ერთად. ხოლო 1930-იანი წლებიდან ჩამოყალიბდა ცაგერის რაიონი ადმინისტრაციული ცენტრით ქ.ცაგერი.

საჯარო დაწესებულებები

ცაგერის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს სხვადასხვა საგანმანათლებლო, კულტურული და სპორტული დაწესებულებები. მათ შორისაა:

- 25 საჯარო სკოლა , სადაც სწავლობს - 742 მოსწავლე.
- წმინდა ილია მართლის სახელობის გიმნაზია -78 მოსწავლე
- 15 საბავშვო ბაღი, არსაზრდელთა რაოდენობა -211 ბავშვი.
- 1 კულტურის სახლი - წრეების პროგრამებზე მონაწილეობს მიუზიკლის თეატრის 40 მოსწავლე და ბავშთა ფოლკლორული ანსამბლი ,,ხვამლის“ – 20 მოსწავლე.
- 25 საჯარო სკოლა , სადაც სწავლობს - 742 მოსწავლე.
- წმინდა ილია მართლის სახელობის გიმნაზია -78 მოსწავლე

- 15 საბავშვო ბაღი, არსაზრდელთა რაოდენობა -211 ბავშვი.
- 1 კულტურის სახლი - წრეების პროგრამებზე მონაწილეობს მიუზიკლის თეატრის 40 მოსწავლე და ბავშთა ფოლკლორული ანსამბლი ,,ხვამლის“ – 20 მოსწავლე.
- 1 - ა(ა)იპ ცაგერის მუნიციპალიტეტის მთავარი ბიბლიოთეკა , ახალგაზრდული და საბავშვო განყოფილებებით - 40 სასოფლო განყოფილება.
- **მუზეუმები:** ვარლამ მახარობლიძის სახელობის ცაგერის ისტორიული მუზეუმი მისი სტრუქტურურლი ერთეულებით , სურათების გალერეა., ლადო ასათიანის სახლ - მუზეუმი, არჩილ გელოვანის სახლ - მუზეუმი, სევერიან ისიანის სახლ-მუზეუმი., არქეოლოგიურ ეთნოგრაფიული მუზეუმი ,,ღია ცის ქვეშ.
- დაწყებითი სამუსიკო განათლების 1 და სამხატრო განათლების 1 სკოლა, შესაბამისად დაწყებით სამუსიკო განათლებას ეუფლება 65 და სამხატრო სკოლის 45 ბავშვი.
- ა(ა)იპ ესთეტიკური აღზრდის ცენტრი - 150 აღსაზრდელით.
- კომლექსური სპორტული სკოლა 1 – 220 აღსაზრდელით.
- ა(ა)იპ საფეხბურთო კლუბი ,,ხვამლი“ – 80 აღსაზრდელით.
- ა(ა)იპ ფრენბურთის კლუბი ,,ცაგერი“ – 70 აღსაზრდელით.

ღირშესანიშნაობები:

ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გვაქვს, როგორც ბუნებრივი ასევე ისტორიული ძეგლები და ღირშესანიშნავი ადგილები.

- მაქსიმე აღმსარებლის მონასტერი მურში, მურის ციხეთა კომპლექსი, გვესოს ციხეთა კომპლექსი, ორბელის ციხე, გონის წმ. გიორგის ეკლესია, ჩქუმის ნამარნევის ეკლესია, ებრაელთა სინაგოგა და სომხური ეკლესიის ნანგრევი სოფ. ლაილაშს....

ბუნება

- ხვამლის მთა
- ასხის მასივი
- ქულბაქის ტბები
- საირმის სვეტები
- რაჩხის ჩანჩქერი
- ჩქუმის ჩანჩქერი
- ღვირიშის ჩანჩქერი

კულტურული ძეგლები

- გონის წმ. გიორგის ეკლესია
- მურის ციხე
- ცხეთის წმ. გიორგის ეკლესია
- ორბელის ციხე
- თაბორის ფერისცვალების ეკლესია

- სოფელ გვესოს ბაზილიკა
- დეხვირის ციხეთა კომპლექსი

კურორტები

- ლაშიჭალა
- ახალჭალა

ეკონომიკა

ცაგერის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარება ტრადიციულად დამოკიდებული არის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებასა და განვითარებაზე, სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების გაზრდასა და გადამუშავებაზე, ამისათვის იდგმება პირველი ნაბიჯები. მუნიციპალიტეტის სხვადასხვა სოფელში გაიხსნა და მოქმედებს არაერთი საოჯახო მარანი. მნიშვნელოვანი არის ქალი მეწარმეების ჩართულობა სამეწარმოეო საქმიანობაში, ქალთა მეწარმოების ხელშეწყობის პროგრამების განხორციელება მუნიციპალიტეტისათვის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს. სოფ. წიფერჩში მოეწყო თანამედროვე სტანდარტების დონეზე აღჭურვილი ცხოველთა სასაკლაო. ბოლო წლების განმავლობაში მუნიციპალიტეტში მიმდინარეობს ველური ხილის დამზადება. გაიზარდა თაფლის წარმოება. სოფ.ქულბაქში მეთევზეობა. ქვ.ცაგერში მეღორეობის ფერმა. სოფ, ლასურიაშში წარმატებით მოქმედებს კოოპერატივ ,,ჭრელას“ ბაზაზე მოქმედი რძის გადამამუშავებელი საწარმო. დაიწყო ველური სამკურნალო ბალახების შეგროვება. სოფ.ბარდნალაში ეფექტიანად მოქმედებს ხე-ტყის გადამამუშავებელი საწარმო.

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკის განვითარებისათვის სამომავლოდ აუცილებელია აშენდეს ორი ყურძნის გადამამუშავებელი ქარხანა, ხილისა და კენკრის მიღებისა და გადამამუშავებელი საწარმო, უნდა განვითარდეს ხე-ტყის, ბუნებრივი რესურსების გადამამუშავებელი საწარმოები.

ცაგერის მუნიციპალიტეტში 2023 წლის მონაცემებით მთლიანი შიდა პროდუქტი შეადგენს 30,3 მილიონ ლარს. მუნიციპალიტეტის მშპ-ის 15%-მდე შეადგენს საამშენებლო სამუშაოები, 5%-ს შეადგენს სამთო-მოპოვებითი და გადამამუშავებელი მრეწველობა, ხოლო ვაჭრობა და მომსახურეობა - 30%-ს. დანარჩენი 50% პროცენტი მოდის სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებაზე და სხვასექტორებზე.

აღნიშნული მონაცემები წარმოადგენს 2023 წლის მაჩვენებლებს, მონაცემებმა წლის ბოლოსათვის განიცადოს გარკვეული ცვლილება.

დასახელება	მოსახლეობა	ფართობი (კვ.კმ)	შემოსავლები (ათას ლარებში)	გადასახდელები (ათას ლარებში)

სულ საქართველო (ნაერთი)	3,736,400.00	69,700.00	20,805,000.00	23,856,000.00
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვ.სვანეთის რეგიონი	30089	4954	-	-
ცაგერის მუნიციპალიტეტი	11746	755.4	18182.30	16460.42
პროცენტი საქართველოსთან	0,31	1,08	0,87	0,06
პროცენტი რეგიონთან	39,03	15,24	-	-

თავი II. ძირითადი ფინანსური მაჩვენებლები

2.1 შემოსავლების და ხარჯების აგრეგირებული მაჩვენებელი 2025-2028 წლებისთვის

საშუალოვადიან პერიოდში საბიუჯეტო შემოსულობების პროგნოზული გათვლებისას, გათვალისწინებულ იქნა 2026-2029 წლებისათვის ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის პირველადი ვარიანტით განსაზღვრული მაკროეკონომიკური და ფისკალური მონაცემები. ასევე ბიუჯეტის ძირითადი მაჩვენებლები, რომლის მიხედვითაც განისაზღვრა ცაგერის მუნიციპალიტეტის 2026-2029 წლების შემოსულობების პროგნოზი საშუალოვადიან პერიოდში. დღგ-დან შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებლები დათვლილია საბიუჯეტო კოდექსის 71-ე მუხლის შესაბამისად.

მუნიციპალიტეტის 2026-2029 წლის შემოსავლებისა და ხარჯების საპროგნოზო აგრეგირებული მაჩვენებლები განისაზრვა შემდეგნაირად:

ბიუჯეტის ძირითადი მაჩვენებლები

დასახელება	2024 წლის ფაქტი	2025 წლის პროგნოზი	2026 წლის პროგნოზი	2027 წლის პროგნოზი	2028 წლის პროგნოზი	2029 წლის პროგნოზი
შემოსავლები	21559,5	22691,65	14503	16463,8	17463,8	18891,6
გადასახადები	11264,7	12655	12637,3	14698,8	15698,8	17126,6
გრანტები	9887,7	9354,78	220,7	265	265	265
მ.შ. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მისაღები გრანტები	9804,7	7739,1				
სხვა შემოსავლები	407,1	681,87	465	520	600	700
ხარჯები	12332,7	14643,52	14503,0	14853,8	15807,2	17180,1
შრომის ანაზღაურება	2986,9	3413,92	3657	3652,5	3900,9	4300,0
საქონელი და მომსახურება	2092,1	2339,45	1950,4	2140,9	2301,5	2474,1
პროცენტი	10,9	6,4	4	0	0	0
სუბსიდიები	5865,4	7627,89	7654,7	7700,0	8100	8600
გრანტები	50,0	75	0	0	0	0
სოციალური უზრუნველყოფა	633,8	708,93	714,1	855,4	940,4	1205,5
სხვა ხარჯები	693,6	471,92	85	530,5	564,4	600,5
საოპერაციო სალდო	9226,8	8048,14	0	1610,0	1656,6	1711,5
არაფინანსური აქტივების ცვლილება	10499,6	10408,86	330	380	480,0	580,0
ზრდა	10521,9	10488,86	410	450	550	650,0
კლება	22,3	80,0	80	70,0	70,0	70,0
მთლიანი სალდო	-1272,8	-2360,72	330	1230,0	1176,6	1131,5
ფინანსური აქტივების ცვლილება	-1217,2	-2416,32	-302,2	1230	1176,6	1131,5
ზრდა	0	0	0	0	0	0
კლება	1217,2	2416,32	302,2	1230	1176,6	1131,5
ვალდებულებების ცვლილება	55,6	-55,6	-27,8	0	0	0

ზრდა	0	-	-	-	-	-
საგარეო						
საშინაო	0					
კლება	55,6	55,6	27,8	0	0	0
საგარეო						
საშინაო	55,6	55,6	27,8	0	0	0
ბალანსი	(0.00)	-	0.00	(0.00)	(0.00)	(0.00)
მუნიციპალიტეტის ხარჯების ზრდის პროცენტული მაჩვენებელი	1.5	0.51	(11.38)	8.19	0.90	0.39
შიდა პროდუქტის პროგნოზირებული ნომინალური ზრდის პროცენტული მაჩვენებლით (წყარო ქვეყნის ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორები)	22.30	17.20	9,40	8.80	8.60	8.40

2.2 გასული 2024 წლის და მიმდინარე 2025 წლის 6 თვის ბიუჯეტის შესრულება

2024წელი - ბიუჯეტის შესრულების ანალიზი

მუნიციპალიტეტის 2024 წლის ბიუჯეტის შემოსულობების (შემოსავლები, არაფინანსური აქტივების კლება, ფინანსური აქტივების კლება, ვალდებულებების ზრდა) და ნაშთი ცვლილების გეგმა განისაზღვრა 21566,8 ათასი ლარით, ფაქტიურმა შესრულებამ შეადგინა 25326,5 ათასი ლარი, ანუ გეგმის 117,4%-ი.

ბიუჯეტის **შემოსულობების** (შემოსავლები, არაფინანსური აქტივები, ფინანსური აქტივები) გეგმა განისაზღვრა 21566,7 ათასი ლარით, ფაქტიურმა შესრულებამ შეადგინა 21584,8 ათასი ლარი, საანგარიშო პერიოდში 15,1 ათასი ლარით მეტი შემოსავალია მიღებული, რამაც გეგმის 100,0% შეადგინა. მათ შორის:

ბიუჯეტის **შემოსავლების** (გადასახადები, გრანტები, სხვა შემოსავლები) სახით მობილიზებულია 21559,5 ათასი ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (21488,4ათასი ლარი) 100% და მთლიანი - შემოსულობების99,6% შეადგინა. მათ შორის:

გადასახადების სახით მობილიზებულია 11264,7 ათასი ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 10906,8 ათასი ლარის 103,3%. წინა წელთან შედარებით (ფაქტი – 10049,0 ათასი ლარი) მიმდინარე პერიოდში 857,8 ათასი ლარით მეტი შემოსავალია მიღებული. აღნიშნული გამოწვეულია გადასახადის გადამხდელთა პირადი აღრიცხვის ბარათების გაერთიანებით, რამაც გადამხდელებს საშუალება მისცა გადასახადის ერთ სახეობაში არსებული ზედმეტობით დაფაროს სხვა საგადასახადო ვალდებულება ან გამოიყენოს იგივე გადასახადში. აკუმულირებული თანხის უდიდესი ნაწილი ქონების გადასახადზე მოდის. ქონების გადასახადიდან მიღებულია 981,0 ათასი ლარი, მათ შორის: საწარმოთა ქონების გადასახადი - 888,4 ათასი ლარი, მიწის გადასახადი - 87,8 ათასი ლარი, ფიზიკურ პირთა ქონების გადასახადი - 4,8 ათასი ლარი, სხვა გადასახადები ქონებაზე - 0 ათასი ლარი.

- **გრანტების** სახით მიღებულია 9887,7 ათასი ლარი, მათ შორის: უცხო სახელმწიფოთა მთავრობებიდან მიღებული გრანტები - 83,0 ათასი ლარი, მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად (გადამდებ დაავადებათა ეპიდემიოლოგიური კონტროლისათვის) – 577,9 ათასი ლარი, საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან კაპიტალური ტრანსფერის სახით მიღებულია - 6728,8 ათასი ლარი, სპეციალური ტრანსფერის სახით - 450,0 ათასი ლარი, 619,0 ათ.ლარი სტიქიური მოვლენების სალიკვიდაციო ღონისძიებებისათვის, 620,0ათ.ლარი სოფლის პროგრამა და 714,5ათ.ლარი სხვა მიმდინარე დანიშნულების ტრანსფერი.

სხვა შემოსავლების სახით მობილიზებულია 407,1 ათასი ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 670,3 ათასი ლარის 60,7%-ია.

ათასი ლარი

დასახელება	**2024 წელი**			
	გეგმა	**ფაქტი**	**+/-**	**%**
შემოსავლები	21488,4	21559,5	+71,1	100,3
გადასახადები	10906,8	11264,7	+357,9	103,3
გრანტები	9911,3	9887,7	-23,6	99,8
სხვა შემოსავლები	670,3	407,1	-263,2	60,7

არაფინანსური აქტივების კლებიდან 2024 წელს მობილიზებული იქნა 22,3 ათასი ლარის შემოსავალი, რაც გეგმის (78,3 ათასი ლარის) 28,5%-ია. მათ შორის:

ძირითადი აქტივების გაყიდვიდან მიღებულია 0 ათასი ლარი, არაწარმოებული აქტივების (მიწის) გაყიდვიდან - 22,3 ათასი ლარი, ხოლო მატერიალური მარაგების გაყიდვიდან - 0 ათასი ლარი. არაფინანსური აქტივების რეალიზაციიდან მიღებული თანხების წილი შემოსულობებში0. 1% შეადგენს.

ფინანსური აქტივების კლების სახით ასახულ იქნა 1217,2ათასი ლარი.

ვალდებულებების კლება სახით განისაზღვრა 55.6ათასი ლარით (მუნიციპალური განვითარების ფონდიდან აღებული სესხი ნაგავმზიდების შესაძენად).

2024 წლის დასაწყისისათვის ბიუჯეტის ანგარიშებზე არსებულმა ნაშთმა მთლიანობაში შეადგინა 3744,7 ათასი ლარი, ხოლო 2024 წლის ბოლოსათვის ბიუჯეტის ანგარიშებზე არსებულმა ნაშთმა მთლიანობაში შეადგინა 2416,3 ათასი ლარი.

2024 წელს **გადასახდელების** საკასო შესრულება - 90,5%-იანი მაჩვენებელი დაფიქსირდა, რაც 22910,2 ათას ლარს შეადგენს, აღასანიშნავია, რომ ბოლო წლებში შესრულების მაჩვენებელი 78%- დან 91% -მდე მერყეობს.

ანალიზი ცხადყოფს, რომ როგორც შემოსავლები, ასევე გადასახდელები 2021 წლიდან იზრდება ერთ სულ მოსახლეზე და 2024 წლის პროგნოზით შეადგენს შესაბამისად 1835,5 ლარს და 1950 ლარს და 800 და 865 ლარით ჩამორჩება საშუალო საქართველოში არსებულ სახელმწიფო ბიუჯეტის მონაცემებს.

მუნიციპალიტეტის 2024 წლის ბიუჯეტით გამოყოფილი ასიგნებები ფუნქციონალური კლასიფიკაციის მიხედვით შემდეგნაირად მიიმართა:

- ✓ საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება – 4859,1 ათასი ლარი;
- ✓ ეკონომიკური საქმიანობა –7985,6 ათასი ლარი;
- ✓ გარემოს დაცვა – 1217,0 ათასი ლარი;
- ✓ საბინაო–კომუნალური მეურნეობა – 2856,0 ათასი ლარი;
- ✓ ჯანმრთელობის დაცვა –185,9 ათასი ლარი;
- ✓ დასვენება, კულტურა და რელიგია – 2972,3 ათასი ლარი;
- ✓ განათლება –1901,8 ათასი ლარი;
- ✓ სოციალური დაცვა –965,8 ათასი ლარი.

ცაგერის მუნიციპალიტეტის 2024 წლის ბიუჯეტების ხარჯების სტრუქტორა ფუნქციონალურ ჭრილში (ათას ლარებში)	
დასახელება	**2023 წელი**

საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	4859,1	21,2
ეკონომიკური საქმიანობა	7985,6	34,5
გარემოს დაცვა	1217	5,3
საბინაო-კომუნალური მეურნეობა	2856	12,5
ჯანმრთელობის დაცვა	185,9	1,0
დასვენება და კულტურა	2972,3	13,0
განათლება	1901,8	8,3
სოციალური დაცვა	965,8	4,2
სულ ხარჯები	22943,5	100.0

2024 წელს ფუნქციონალურ ჭრილში განსაზღვრულ პრიორიტეტებზე მიმართულმა სახსრებმა შეადგინა 225943,5 ათასი ლარი, რაც გეგმის (25397,8 ათასი ლარი) 90%-ია. მათ შორის:

- ✓ სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-აღდგენა - 6823,2 ათასი ლარი, რაც გეგმის (7894,4 ათასი ლარი) 86%-ია;
- ✓ ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობა, ექსპლუატაცია და ავარიული შენობების გამაგრება - 1007,0 ათასი ლარი, რაც გეგმის (1119,1 ათასი ლარი) 90%-ია;
- ✓ ეკოლოგიური მდგომარეობის შენარჩუნება და გაუმჯობესება - 1217,0 ათასი ლარი, რაც გეგმის (1245,9 ათასი ლარი) 98%-ია;
- ✓ ეკონომიკის განვითარების ხელშეწყობა - 7985,6ათასი ლარი, რაც გეგმის (8170,5 ათასი ლარი) 87,0%-ია;
- ✓ ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა - 1151,7 ათასი ლარი, რაც გეგმის (1174,3 ათასი ლარი) 98,1%-ია;
- ✓ განათლება - 1901,8ათასი ლარი, რაც გეგმის (1905,0 ათასი ლარი) 99,8%-ია;
- ✓ კულტურა, სპორტი და რელიგია 2972,3ათასი ლარი, რაც გეგმის (3044,0 ათასი ლარი) 98%-ია;
- ✓ წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოები - 4859,1 ათასი ლარი, რაც გეგმის (4944,6 ათასი ლარი) 98%-ია.

2024წელს განხორციელდა ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სხვადასხვა პროგრამები, მათ შორის:

- ✓ საგარანტიო წერილით სამედიცინო მომსახურების დაფინანსების მიზნით მიიმართა 23135ლარი
- ✓ განსაკუთრებით ძვირადღირებული ოპერაცია-გამოკვლევების დაფინანსების მიზნით მიმართული იქნა 33343 ლარი

- ✓ ნეიროფიბრომატოზით დაავადებული 1 ბენეფიციარი 5000 ლარი და სხვა პროგრამები.

გარდა ამისა, 2024 წლის განმავლობაში განხორციელდა ცაგერის მოსახლეობისათვის სხვადასხვა სოციალური დახმარებები, კერძოდ:

- ✓ მოსახლეობის უფასო სასადილოებით მომსახურების მიზნით მიმართულია 160,0 ათასი ლარი. (2024 წელს ცაგერში ფუნქციონირებდა 2 უფასო სასადილო 113 ბენეფიციარით)

2025 წლის ბიუჯეტის 6 თვის მაჩვენებლები

მუნიციპალიტეტის 2025 წლის 6 თვის დაზუსტებული ბიუჯეტის მოცულობა შეადგენს 24233,4 ათას ლარს. ბიუჯეტის შემოსავლების სახით 2025 წლის 6 თვის მონაცემებით მობილიზებულია 9770,0 ათასი ლარი, რაც წლიური გეგმის (21817,5 ათასი ლარი) 44,8%-ია, მათ შორის:

გადასახადების ფაქტიურმა შესრულებამ 6 თვეში შეადგინა 6535,9 ათასი ლარი, რაც წლიური გეგმის (12655,0ათასი ლარი) 51,7%-ია;

გრანტების სახით ბიუჯეტში ჩარიცხულია 3043,4ათასი ლარი, რაც წლიური გეგმის (8400,3 ათასი ლარი) 36,2%-ია, აქედან: სხვა სახელმწიფო ერთეულებიდან მიღებული გრანტები, კერძოდ: მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად –353,7ათასი ლარი, საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან სპეციალური ტრანსფერის სახით - 10,6 ათასი ლარი, კაპიტალური ტრანსფერი - 1576,9 სხვა კაპიტალური ტრანსფერი - 206,1ათ.ლარი.

სხვა შემოსავლების სახით მობილიზებულია 190,8 ათასი ლარი, რაც წლიური გეგმის (681,9 ათასი ლარი) 28,0%-ია, მათ შორის: პროცენტების სახით მიღებულია 13,8 ათასი ლარი, რენტის სახით მობილიზებულია 78,6 ათასი ლარი, საქონლისა და მომსახურების რეალიზაციიდან მიღებულია 17,8ათასი ლარი, ლარი, სანქციები (ჯარიმები და საურავები) –15,7ათასი ლარი, შერეული და სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლებიდან მიღებულია 64,8 ათასი ლარი.

არაფინანსური აქტივები რეალიზაციიდან მობილიზებულია 60,1ათასი ლარი, რაც გეგმის (80,0 ათასი ლარი) 75,1%-ია, მათ შორის: ძირითადი აქტივების გაყიდვიდან 46,5 ათასი ლარი, არაწარმოებული აქტივების (მიწის) გაყიდვიდან 13,6 ათასი ლარი,

2025 წლის 1 იანვრისათვის ბიუჯეტის ანგარიშებზე არსებულმა ნაშთმა შეადგინა 2416,3 ათასი ლარი, ხოლო 1 ივლისისათვის ბიუჯეტის ანგარიშებზე არსებული ფულადმა სახსრებმა გამოყენებამ შეადგინა 2629,7 ათასი ლარი.

ცაგერის ბიუჯეტის 2023–2025 წლის შემოსულობების შესახებ (ათას ლარებში)			
	2023 **წლის** 6 **თვე**	20**24წლის 6 თვე**	20**25 წლის** 6 **თვე**
გადასახადები	7434,4	5667,2	6535,9
ქონების გადასახადი	570,0	850,8	1072,5
სხვა გადასახადები(დღგ)	-	-	5463,4
გრანტები	3265,3	3047,7	3043,4
სხვა შემოსავლები	374,9	154,3	190,8
შემოსავლები საკუთრებიდან	55,4	64,2	92,4
საქონლისა და მომსახურების რეალიზაცია	60,4	21,2	17,8
სანქციები (ჯარიმები და საურავები)	10,2	23,5	15,7
შერეული და სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები	281,9	45,4	64,8
არაფინანსური აქტივების კლება	49,1	2,0	60,1
შემოსულობა ძირითადი აქტივების გაყიდვიდან	-	-	46,5
შემოსულობა არაწარმოებლური აქტივებიs (მიწის) გაყიდვიდან	6,3	49,1	13,6
ფინანსური აქტივების კლება	-1919	522,9	-177,0
სულ შემოსულობების ჯამი	12783,3	8871,2	9793,7

2025 წელს ფუნქციონალურ ჭრილში განსაზღვრულ პრიორიტეტებზე 6 თვის განმავლობაში მიმართულ იქნა 9618,3 ათასი ლარი (წლიური გეგმის 23540,5ათასი) ლარის 39,9%-ი. მათ შორის:

- ✓ სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-აღდგენა –2129,6 ათასი ლარით;

- ✓ ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობა, ექსპლუატაცია და ავარიული შენობების გამაგრება –35,0 ათასი ლარით;
- ✓ ეკოლოგიური მდგომარეობის შენარჩუნება და გაუმჯობესება –553,5 ათასი ლარით;
- ✓ ეკონომიკის განვითარების ხელშეწყობა – 2227,3 ათასი ლარით;
- ✓ ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა – 607,9 ათასი ლარით;
- ✓ განათლება – 1143,3 ათასი ლარით;
- ✓ კულტურა, სპორტი და ახალგაზრდობა – 1898,5 ათასი ლარით;
- ✓ წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოები – 2656,3ათასი ლარით.

ცაგერის მუნიციპალიტეტის 2023-2025 წლების ბიუჯეტების ხარჯების სტრუქტურა ფუნქციონალურ ჭრილში (ათას ლარებში)

დასახელება	2023 **წელი**		2024**წელი**		**2025**წელი	
საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	4323,3	22,5	4859,1	21,2	5237,4	21,6
ეკონომიკური საქმიანობა	6598,4	34,4	7985,6	34,8	7700,6	31,8
გარემოს დაცვა	663,1	3,5	1217,0	5,3	1130,0	4,7
საბინაო-კომუნალური მეურნეობა	2252,0	11,7	2856,0	12,4	2883,8	11,9
ჯანმრთელობის დაცვა	132,7	0,7	185,9	0,8	192,0	0,8
დასვენება და კულტურა	2602,7	13,6	2972,3	13,0	3961,3	16,3
განათლება	1664,5	8,7	1901,8	8,3	2371,3	9,8
სოციალური დაცვა	854,3	4,5	965,8	4,2	771,1	3,1
სულ ხარჯები	19195,1	100.0	22943,5	100.0	24247,5	100

- 2025 წელს პირველად ამოქმედდა ჯანდაცვის ახალი პროგრამები, მათ შორის:

✓ ორთოპედიული პათოლოგიების სკრინინგისა და აღდგენითი თერაპიის მიზნით მიიმართება 8.2 ათასი ლარი;

✓ ადრეული ძუძუს კიბოს მკურნალობის დაფინანსების მიზნით გამოყოფილია 80.0 ათასი ლარი;

✓ ფსიქიკური ჯანმრთელობის სათემო მომსახურების მიზნით გათვალისწინებულია 20.0 ათასი ლარი.

- 2025 წელს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრებ სოციალურად დაუცველ ოჯახებზე და სხვა მოქალაქეებზე სოციალური დახმარებების და სხვადასხვა შეღავათებით უზრუნველყოფისათვის გამოყოფილია 579,0 ათასი ლარი;

- მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარების პროგრამა - 14700 ლარი
- სამედიცინო დახმარება 167476 ლარი
- ომის მონაწილე ვეტერანების და მათი ოჯახების დახმარება - 5400 ლარი,
- უპატრონო მიცვალებული სარიტუალო მომსახურება - 450 ლარი.
- უსახლკარო და მძიმე საცხოვრებელ პირობებში მყოფი ოჯახების დროებითი თავშესაფარით უზრუნველყოფისათვის - 19350 ლარი.

სოციალურად დაუცველი ოჯახების ერთჯერადი დახმარება - 9400 ლარი

თირკმლის უკმარისობით დაავადებულთა დახმარება - 18000 ლარი

ხანდაზმულთა დახმარება 1245ლარი

ორსულთა სრულფასოვანი კვება - 4800 ლარი

მარტოხელა მშობლების დახმარება - 2400 ლარი

შშმ პირის სტატუსის მქონე პირთა დახმრება 2200ლარი.

- 2024 წელს საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაციისათვის დაგეგმილია 4363,9 ათასი ლარი, გრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარებისკენ მიმართული მრავალმხრივი სამუშაოები, რათა გაუმჯობესდეს ცენტრალური და შიდაკვარტალური გზების მდგომარეობა;

- საინჟინრო ნაგებობებისა და ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობა და აღდგენა–რეკონსტრუქციისათვის გამოყოფილია 2646,2 ათასი ლარი. გრძელდება საინჟინრო ინფრასტრუქტურის ობიექტების (კომუნიკაციები, საყრდენი კედლები, ხიდები და გვირაბები) გაუმჯობესება, საკანალიზაციო და სანიაღვრე ქსელების გამიჯვნით ეკოლოგიური გარემოს გაუმჯობესება და მოსახლეობისათვის უსაფრთხო საცხოვრებელი გარემოს შექმნა;

- დასუფთავების და გარემოს დაცვის მიზნით დაგეგმილია 357,5 ათ.ლარი

- კულტურის, სპორტის და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების საქმიანობის გაუმჯობესების გამოყოფილია 2561,3ათასი ლარი;

- სესხების მომსახურებასა და ვალების დაფარვაზე მიიმართება 27,8ათასი ლარი.

თავი III. მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები და პროგრამები საშუალოვადიან პერიოდში

თვითმმართველი ერთეული ცაგერის მუნიციპალიტეტის განვითარების ხედვა

2021 წელს მსოფლიოში ახალი კორონავირუსის (COVID 19) პანდემიამ და რუსეთის ფედერაციის უკრაინაში განხორციელებულმა შეჭრამ შეცვალა მსოფლიო ეკონომიკური განვითარების ტენდენცია.

გამოწვეულმა ნეგატიურმა შოკმა გავლენა იქონია საქართველოს ეკონომიკაზე და შესაბამისად ცაგერის მუნიციპალიტეტზე. მიუხედავად აღნიშნულისა ბოლო 3 წლის განმავლობაში ქვეყნის ძირითადი ეკონომიკური პარამეტრები მუდმივად გაუმჯობესების ტენდენციით ხასიათდებოდა და შესაბამისად იზრდბოდა ცაგერის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის შემოსულებები. ამის გათვალისწინებით, მიმდინარე პერიოდში ქვეყნის მაკროეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული იქნება ეკონომიკის გაჯანსაღებისკენ, რათა საშუალოვადიან პერიოდში ქვეყნის განვითარების დონე დაუბრუნდეს პოტენციურ მაჩვენებელს და უზრუნველყოს მაკროეკონომიკური სტაბილურობა.

2026-2029 წლებში ცაგერის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლობითი და აღმასრულებები ხელისუფლების მიერ გადადგმულმა ნაბიჯებმა უნდა შექმნას საშუალო ვადიან პერიოდში მუნიციპალიტეტის სოციალური და ეკონომიკური განვითარების მყარი საფუძვლები.
ამ მიზნის მისაღწევად მუნიციპალიტეტის განვითარების ხედვა ეფუძნება შემდეგ პრინციპებს:
ცაგერის მუნიციპალიტეტის ისტორიულად მიმზიდველი გარემოს შენარჩუნება და განვითარება. მისი ტურისტული პოტენციალის მაქსმალური გამოვლენა. რაც გულისხმობს მიმზიდელი გარემოს შექმნას და ტურიზმის განვითარებით ცაგერის მოსახლეობის ეკონომიკურ გაუმჯობესებას.

წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოები ერთობლივად ყველა მიმართულებით გაატარებს ძირეულ და ინოვაციურ რეფორმებს. ამ რეფორმების შედეგად, მივიღებთ მცირე, მოქნილ და ეფექტიან მართველობით გუნდს, რომელიც მაქსიმალურად შეუწყობს ხელს მუნიციპალიტეტში საკუთარი შემოსავლების ზრდას და მობილიზებული სახსრების ეფექტურად განკარგვას.

ეფექტურად გაგრძელდება ყველა ისეთი საჭირო კომუნიკაციების მშენებლობა რეაბილიტაცია, როგორიცაა გზები, გარე განათება, წყალმომარაგება და სხვა. რათა მაქსიმალურად ხელი შეეწოს ინვესტიციების მოზიდვას და ეკონომიკის განვითარებას.

განათლება, ახალგაზრდობა და ინოვაცია. განათლებული, მოტივირებული, სამეწარმეო სულისკვეთების მქონე, საკუთარ შესაძლებლობებში დარწმუნებული ახალგაზრდობა გახდება იმ მთავარი შედეგის მომტანი, რომელიც მუნიციპალიტეტს ჩააყენებს განვითარებული და ინოვაციური ეკონომიკის მქონე როგორც საქართველოს ასევე სხვა ქვეყანის წარმატებული მუნიციპალიტეტებს შორის. შესაბამისად, წახალისდება ისეთი ინოვაციური პროექტები რომელიც მოზარდი თაობის განვითარებას შეუწყობს ხელს.

როგორც ქვეყნის მთავრობისათვის ასევე მუნიციპელიტეტშიც ადამიანი და მასზე ზრუნვა იყო, არის და იქნება ჩვენი მთავარი ღირებულება. ამიტომ, გაგრძელდება და შეიქმნება ისეთის ახალი პროგრამები რომელიც სოციალურად დაუცველ მოსახლეობაში გაზრდის ხელმისაწვდომობას სხვადსხავა სახელმწიფო თუ არასახელმწიფო სერვისების მიღებაზე.

მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

2025 წლის განმავლობაში მუნიციპალიტეტში მიმდინარეობდა სხვადასხვა აქტივობები, მათ შორის განხორციელდა მოსახლეობის გამოკითხვა, ჩატარდა სხვადასხვა კვლევები, სამოქალაქო საბჭოსთან და სხვა არასამთავრობო ორგანიზაციებთან გაიმართა შეხვედრები. შემუშავდა 2026 – 2029 წლების საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმა, ჩამოყალიბდა მუნიციპალიტეტის განვითარების ძირითადი მიმართულებები და გამოიკვეთა ბიუჯეტში გასათვალისწინებელი პრიორიტეტები და პროგრამები. მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტული მიმართულებებია:

- **წარმომადგენლობითი და ღმასრულებელი ხელისუფლება;**
- **ინფრასტრუქტურა;**
- **დასუფთავება და გარემოს დაცვა;**
- **განათლება;**
- **კულტურა, ახალგაზრდობა და სპორტი;**
- **ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა;**

2026-2029წლებში ასიგნებებისა და რიცხოვნობის ზღვრული ოდენობები პრიორიტეტების მიხედვით (საკუთარი შემოსულობების ფარგლებში)					
პრიორიტეტის კოდი	**პრიორიტეტის დასახელება**	**2026 წელი**	**2027 წელი**	**2028 წელი**	**2029წელი**
01 00	წარმომადგენლო ბითი და ღმასრულებელი ხელისუფლება	4969,2	5366,7	5796,0	6259,7
	მ.შ. რიცხოვნობა	129	129	129	129
	მ.შ. ახალი ინიციატივები	0	0	0	0
02 00	ინფრასტრუქტურა	1375	1485,0	1603,8	1732,1
	მ.შ. რიცხოვნობა	23	25	25	30
	მ.შ. ახალი ინიციატივები	0	0	0	0
03 00	დასუფთავება და გარემოს დაცვა	1000	1080,0	1166,4	1259,7
	მ.შ. რიცხოვნობა	151	151	155	160
	მ.შ. ახალი ინიციატივები	0			
04 00	განათლება	2371	2560,7	2765,6	2986,8
	მ.შ. რიცხოვნობა	221	221	225	230
	მ.შ. ახალი ინიციატივები	0	0	0	0
05 00	კულტურა, ახალგაზრდოაბა და სპორტი	3878	4188,2	4523,3	4885,2
	მ.შ. რიცხოვნობა	481	485	495	500
	მ.შ. ახალი ინიციატივები	00.0			
06 00	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	909,8	982,6	1061,2	1146,1
	მ.შ. რიცხოვნობა	899	1000	1200	1500
	მ.შ. ახალი ინიციატივები				

სულ ჯამი	*14503,0*	*15663,2*	*16916,3*	*18269,6*
მ.შ. რიცხოვნობა	*1904*	*2011*	*2229*	*2549*
მ.შ. ახალი ინიციატივები	*0*	*0*	*0*	*0*

შენიშვნა: რიცხოვნობაში ჩართულია შესაბამის სფეროში არსებული ააიპ-ების თანამშრომლების რიცხოვნობა.

ინფრასტრუქტურა

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. ინფრასტრუქტურის განვითარება პირდაპირ კავშირშია მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის კეთილდღეობასთან, ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტში ინვესტიციების მოზიდვას, რაც ტურიზმის, მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის და სხვა დარგების განვითარების წინაპირობაა. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა რეაბილიტაცია, წყლის სისტემების, გარე განათების ქსელის განვითარება და მუნიციპალიტეტში სხვა აუცილებელი კეთილმოწყობის ღონისძიებების დაფინანსება. პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება როგორც ახალი ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, ასევე, არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლოატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

დასუფთავება და გარემოს დაცვა

განხორციელდება გარემოს დასუფთავება და ნარჩენების გატანა, მწვანე ნარგავების მოვლა-პატრონობა, განვითარება, კაპიტალური დაბანდებები დასუფთავების სფეროში, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება,

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ინვენტარით უზრუნველყოფა, რეაბილიტაცია, აღმზრდელ-პედაგოგების კვალიფიკაციის გაზრდა, რათა მყარი საფუძველი ჩაეყაროს სკოლამდელი ასაკის აღსაზრდელების ხარისხიან და ეფექტურ მომზადებას სასკოლო განათლების მისაღებად.

კულტურა, ახალგაზრდობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ამ ტრადიციების ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე ერთ–ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

სპორტის, ახალგაზრდობის და კულტურის მიმართულების მხარდაჭერა უზრუნველყოფს რეგიონის სოციალურ და ეკონომიკურ განვითარებას, ერთმანეთთან აკავშირებს სხვადასხვა დარგებს და მნიშვნელოვან როლს თამაშობს მათ განვითარებაში, ხელს უწყობს ტურიზმის, მეწარმეობის განვითარებას, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებას.

მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ღონისძიებების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება, ასევე ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისების მიზნით გასატარებელი ღონისძიებების ჩატარებას.

ამ მიმართულებით მუნიციპალიტეტში პროგრამები ხორციელდება როგორც მერიის კულტურის სამსახურის, ასევე კულტურის და სპორტის სფეროში შექმნილი ა(ა)იპ-ების მიერ.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ–ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის დახმარებას და სხვადასხვა შეღავათებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში განაგრძობს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელებას, რაც უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

მმართველობა და საერთო დანიშნულების ხარჯები

მმართველობითი სფეროს გამართული ფუნქციონირება მუნიციპალიტეტის საქმიანობის ეფექტურად წარმართვის ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორია, სადაც მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება მოსახლეობის ჩართულობის სისტემების შექმნას და უზრუნველყოფას, საბიუჯეტო პროცესის გაუმჯობესებას, მიმდინარე პროცესების მართვას და სხვა ფაქტორებს.

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოების დაფინანსება. ამავე პრიორიტეტიდან ფინანსდება ისეთი ხარჯები, როგორებიცაა სარეზერვო ფონდი, მუნიციპალიტეტის ვალდებულბებების (სესხები, სასამართლო გადაწყვეტილებები) მომსახურება.